

2.9.2002

1740/4/01

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

VALITTAJAN KUULEMINEN HALLINTO-OIKEUDESSA VALITUKSEN JÄÄDESSÄ MYÖHÄSTYNEENÄ TUTKIMATTA

1 KANTELU

A pyytää eduskunnan oikeusasiamiehelle 12.6.2001 osoittamassaan kantelukirjoituksessa oikeusasiamiestä tutkimaan, menettelikö Kuopion hallinto-oikeus oikein, kun se jätti tutkimatta hänen puolisonsa vammaispalvelua koskevan valituksen.

Puolionsa asiamiehenä ja omaishoitajana toiminut A arvostelee sitä, että hänelle ei ilmoitettu valituksen myöhästymisestä heti, vaan häneltä pyydettiin turhaan vastineita. Hän tiedustelee, oliko hallinto-oikeudella oikeus tämän jälkeen jättää valitus tutkimatta.

2 SELVITYS

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Kuopion sosiaali- ja terveyslautakunta pysytti 16.11.2000 tekemällään päätöksellä alaisensa viranhaltijan päätöksen, jolla puolison hakemus vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avustajan saamiseksi oli hylätty. A valitti puolionsa valtuuttamana tästä päätöksestä Kuopion hallinto-oikeuteen 28.12.2000 saapuneella valituksellaan.

Hallinto-oikeus pyysi 2.1.2001 päivätyllä läheteellä Kuopion sosiaali- ja terveyslautakuntaa antamaan lausuntonsa valituksen johdosta. Lautakunnan lausunto saapui 19.1.2001 hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus varasi 19.1.2001 päivätyllä läheteellä A:lle tilaisuuden vastineen antamiseen. A:n vastine saapui hallinto-oikeuteen 20.2.2001. A toimitti hallinto-oikeuden esittelijän pyynnöstä vielä 23.3.2001 valituksenalaiseen sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökseen liitetyn valitusosoituksen sekä päätöksen tiedoksisaantitodistuksen.

Hallinto-oikeus jätti 10.4.2001 antamallaan päätöksellä valituksen tutkimatta, koska valituskirjelmä olisi tullut toimittaa hallinto-oikeudelle viimeistään 27.12.2000 ja A:n valituskirjelmä oli saapunut hallinto-oikeuteen 28.12.2000 eli siis määräajan päätyttyä.

3.2

Hallinto-oikeuden menettelyn arviointi

3.2.1

Vastineen pyytäminen

Hallintolainkäyttölain 7 luvussa on säädetty asian käsittelystä ja selvittämisestä. Tämän lainkohdan mukaan valitusviranomaisen on hankittava lausunto siltä hallintoviranomaiselta, joka on tehnyt asiassa päätöksen, jollei se ole tarpeetonta (36 §). Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun (34 § 1 mom).

Asianosaisen kuuleminen ennen asian ratkaisua on siis hallintolainkäyttölain 34 §:n mukaan pääsääntö. Pykälän 2 momentissa on säädetty perusteista, jotka oikeuttavat viranomaisen poikkeamaan pääsääntönä olevasta velvollisuudesta kuulla asianosaista ennen asian ratkaisemista. Asian saa lainkohdan mukaan ratkaista asianosaisia kuulematta, jos vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti tai jos kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Hallintolainkäyttölakia koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 217/1995 vp) todettiin, että poikkeusten säätäminen kuulemisvelvoitteesta on tarpeen, koska on tilanteita, joissa kuulemisella ei olisi oikeussuojan eikä asian selvittämisen kannalta merkitystä. Asianosaisen aiheeton kuuleminen voisi hallituksen esityksen mukaan tarpeettomasti viivyttää asian käsittelyä. Jos kaikki asiassa esitetyt vaatimukset jätettäisiin tutkimatta, ei vastapuolta eikä yleensä myöskään valittajaa tarvitsisi hallituksen esityksen mukaan kuulla. Vaatimuksen tekijälle ei tarvitsisi ilmoittaa, että hänen vaatimustaan kohtaan on olemassa tutkimisen este, vaan hän saisi tästä tiedon päätöksessä. Jos kuitenkin kysymys asian tutkimatta jättämisestä olisi oikeudellisesti tai tosiseikkojen puolesta epäselvä tai tulkinnanvarainen, asianosaista olisi yleensä syytä kuulla tutkimisen edellytyksiä koskevasta kysymyksestä.

Kuopion hallinto-oikeuden ylituomari on lausunnossaan katsonut, että A:n asian käsittelyssä on noudatettu yleistä prosessuaalista periaatetta eli etupainotteista prosessia, kun viranomaisen lausunto oli hankittu välittömästi lähetteellä 2.1.2001. Kun viranomaisen oli vastannut itse asiaan, oli vastaajaa lausunnon mukaan kuultu hallintolainkäyttölain 34 §:n mukaisesti. Lausunnon mukaan asioiden käsittelyssä on Kuopion hallinto-oikeudessa yleensäkin painotettu etupainotteista prosessia ja korostettu palveluperiaatetta.

Ylituomarin lausunnon johdosta totean ensinnäkin, että hallintolainkäyttölain 34 §:n säännös ei velvoita hallinto-oikeutta asian ratkaisemiseen kuulemisia suorittamatta selvissäkään tutkimattajäämistapauksissa. Olen samaa mieltä ylituomarin kanssa siitä, että asiassa ei olekaan menetelty lainvastaisesti.

Hyvään hallintolainkäyttöön ja ylituomarin lausunnossa viitattuun etupainotteiseen prosessiin kuuluu mielestäni kuitenkin se, että ehdottomista valituksen tutkimisen edellytyksistä varmistutaan heti asian käsittelyn alussa eikä lausuntoja hankita ja asianosaisia kuulla aiheettomasti. A:n asiassa olisikin mielestäni tullut ennen sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnon ja valittajan vastineen pyytämistä selvittää, oliko valitus tehty ajoissa. Tätä osin asiassa ei mielestäni menetelty hyvän hallintolainkäytön periaatteiden mukaisesti.

3.2.2

Valituksen tutkimatta jättäminen

Mitä tulee hallinto-oikeuden 10.4.2001 antamaan päätökseen, jolla A:n valitus jätettiin tutkimatta,

totean, että eduskunnan oikeusasiamies ei voi puuttua tuomioistuimen harkintavaltansa puitteissa tekemään ratkaisuun, jollei ilmene, että tuomioistuin on väärinkäyttänyt sille kuuluvaa harkintavaltaa tai menetellyt muutoin lainvastaisesti. Säädetyn valitusajan noudattaminen on valituksen tutkimisen ehdoton edellytys eikä hallinto-oikeus voi tutkia määräajan jälkeen tehtyä valitusta. Hallinto-oikeuden ratkaisu on siis lainmukainen.

Menetetyn määräajan palauttamista haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Menetettyä määräaika on haettava viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun määräaika päättyi. Erityisen painavista syistä määräaika voidaan palauttaa sen jälkeenkin.

4

TOIMENPITEET

Kiinnitän Kuopion hallinto-oikeuden huomiota säädetyn valitusajan noudattamisen selvittämiseen jo käsittelyn alkuvaiheessa. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä Kuopion hallinto-oikeudelle.

Asia ei ole antanut minulle aihetta muihin toimenpiteisiin.